LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

U 23/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Suomen liittymisestä eurooppalaiseen digitaali-infrastruktuurikonsortioon kieliteknologian allianssiksi

Tomi Paavola
Erityisasiantuntija
Tietoliiketoimintayksikkö, Tieto- ja turvallisuusosasto

Eurooppalaiset digitaalisen infrastruktuurin konsortiot

EU julkaisi osana **digitaalinen vuosikymmen 2030 –ohjelman tavoitteiden toteuttamista** eurooppalaiset digitaalisen infrastruktuurin konsortiot (European Digital Infrastructure Consortium, **EDIC**), joiden avulla voidaan nopeuttaa ja yksinkertaistaa monikansallisten eurooppalaisten hankkeiden perustamista ja toteuttamista. **Monikansallisilla hankkeilla helpotetaan EU:n digitalisaatiotavoitteiden saavuttamista**.

EDIC on **oikeushenkilö**, joka perustetaan vähintään kolmen EU:n jäsenvaltion hakemuksesta tehdyllä komission päätöksellä.

Perustajajäsenvaltiot määrittelevät EDICin hallintorakenteen ja muut toimintaa koskevat säännöt **konsortion perussäännössä**. EDICin **talousarvio perustuu sen jäsenten rahoitusosuuksiin, joita täydennetään muilla tulolähteillä**, kuten EU:n tai kansallisilla avustuksilla.

Eurooppalainen digitaali-infrastruktuurikonsortio kieliteknologian allianssia kieliteknologian allianssiksi

Helmikuussa 2024 perustettu eurooppalaisen digitaali-infrastruktuurikonsortion kieliteknologian allianssiksi (Alliance for Language Technologies EDIC, **ALT-EDIC**) tehtävänä on monikansallisen hankkeen toimeenpaneminen **yhteisen eurooppalaisen kieliteknologiainfrastruktuurin kehittämiseksi.**

Hankkeella

- lisätään Euroopan valmiuksia **parantaa kilpailukykyä** huomioiden pk-yritysten asema;
- vaalitaan Euroopan **kielellistä monimuotoisuutta ja kulttuurista rikkautta**;
- puututaan tekoälyratkaisujen kouluttamiseen käytettävissä olevan eurooppalaisen **kielidatan niukkuuteen** ja
- edistetään **eurooppalaisten virallisten ja alueellisten kielten kielimallien luomista**.

Tähän mennessä konsortioon on liittynyt **12 jäsentä** (Bulgaria, Kroatia, **Ranska**, Kreikka, Irlanti, Italia, Latvia, Liettua, Alankomaat, Puola, Slovenia ja Espanja) ja **seitsemän tarkkailijajäsentä** (Itävalta, Belgia, Tanska, Viro, Malta, Romania ja Slovakia).

Konsortion jäsenyys ja päätöksenteko

ALT-EDICin jäseniksi tai tarkkailijajäseniksi voivat liittyä **Euroopan talousalueen jäsenvaltiot ja ETA-valtioiden hallintoalueet**. Kolmannet valtiot ja kansainväliset organisaatiot voivat liittyä vain tarkkailijajäseniksi.

ALT-EDICin **ylintä päätösvaltaa käyttää jäsenten ja tarkkailijajäsenten edustajien muodostama yleiskokous**. Se nimittää tai erottaa konsortion pääjohtajan sekä hyväksyy uudet jäsenet, täytäntöönpanosäännöt ja -strategian, vuotuisen talousarvion, työohjelman, monivuotisen rahoitussuunnitelman ja tilinpäätöksen. Se päättää jäsenten ja tarkkailijajäsenten asemasta sekä rahoitusosuuksista. Se perustaa tarvittaessa neuvoa-antavia elimiä ja nimittää näiden jäsenet. Yleiskokous voi muuttaa ALT-EDICin perussääntöä.

Yleiskokouksessa kullakin **jäsenellä on äänioikeus suhteessa sen rahoitusosuuteen**:

- vuotuinen rahoitusosuus 50 000 eurosta 249 999 euroon: 1 ääni
- vuotuinen rahoitusosuus 250 000 eurosta 499 999 euroon: 2 ääntä
- vuotuinen rahoitusosuus vähintään 500 000 euroa: 3 ääntä

Tarkkailijajäsenillä ei ole äänioikeutta yleiskokouksessa.

Konsortion rahoitus

ALT-EDICin toiminta **rahoitetaan jäsenmaksuilla ja hakemalla rahoitusta** muun muassa EU:n eri rahoitusinstrumenteista. Konsortion **talousarvio on vuosille 2024-2027 kokonaisuudessaan 50 m€**, josta jäsenmaksujen osuus olisi 26 m€ ja haettavan rahoituksen Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta (DIGITAL) osuus olisi 24 m€.

Jos Suomi liittyisi ALT-EDICin varsinaiseksi jäseneksi, **Suomen jäsenmaksu olisi 79 268,26 euroa vuodessa aikavälillä 2024-2027.** Jäsenmaksuun liittyvät rahoitusosuudet ovat mahdollisia käteis- ja luontoissuorituksina. Ensimmäinen jäsenmaksu kattaa vuodet 2024 ja 2025.

Tarkkailijajäsenet ja muut osapuolet, jotka eivät ole ALT-EDICin varsinaisia jäseniä, voivat antaa vapaaehtoisia lahjoituksia ALT-EDICille. Lahjoituksia ei katsottaisi jäsenmaksuksi.

Suomen osallistuminen ALT-EDICiin

Suomen tavoitteena on edistää kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta Euroopassa **tukemalla erityisesti suomen ja ruotsin kielen sekä Suomessa puhuttujen vähemmistökielten asemaa kieliteknologioiden kehittämisessä**. Suomi tukee myös teknologista huippuosaamista, tietoarkkitehtuurin muodostumista, kielimallien selitettävyyttä ja uudelleenkäytettävyyttä.

Suomi voi osallistua **laadukkaiden aineistojen sekä laajempaa kielenkäyttöä edustavien aineistojen keräämiseen** osallistavalla ja edustavalla tiedonkeruulla kielimalleja varten. Suomen **akateemiset sidosryhmät** mahdollistavat olemassa olevien kielimallien uudelleenkäytön ja kehittävät uusia avoimen lähdekoodin malleja teollisuuden toimijoiden uudelleenkäyttöön sekä tarjoavat menetelmiä suomen ja ruotsin sekä muiden kielten välisten monikielisten mallien kehittämiseen.

Suomi tarjoaa paikan eurooppalaiselle suurteholaskennalle **Lumi EuroHPC -supertietokoneympäristössä**.

Suomessa on **osaamista tarjota menetelmiä, jotka keskittyvät erityisesti luonnollisen kielen käsittelymalleihin**, joilla havaitaan ja arvioidaan muun muassa hallusinaatioita, mahdollista syrjintää ja vinoumia, jotka voivat liittyä esimerkiksi sukupuoleen, aksenttiin, ikään tai koulutustasoon.

LAREINA-hanke (Language Resource Infrastructure for AI) tukee 50 suomalaisen organisaation muodostamaa ekosysteemiä. Hankkeessa kehitetään ja edistetään teollisuuden, tutkimuksen ja julkisen sektorin välisiä suhteita Suomessa kannustaen teknologioiden siirrettävyyteen ja tutkimustulosten levittämiseen.

Kansallisessa järjestäytymisessä hyödynnetään **Traficomin Kestävä kasvu, data ja kokeilut –verkostoa**.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu positiivisesti jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön liittyen eurooppalaiseen digitaali-infrastruktuurikonsortioon kieliteknologian allianssiksi. Suomi on yksi edelläkävijöistä suurten kielimallien tutkimuksessa ja kehityksessä sekä suurteholaskennassa, mikä luo hyvät lähtökohdat kansainvälisessä kilpailussa.

Valtioneuvosto korostaa, että uusilla teknologioilla, kuten kvanttilaskennalla, robotiikalla ja tekoälyratkaisujen tehokkaalla hyödyntämisellä sekä automaatioasteen nostamisella, luodaan uutta liiketoimintaa, tuetaan yritysten kilpailukykyä ja helpotetaan osaltaan työvoimapulaa. Liittyminen ALT-EDICiin on Suomen edun mukaista.

Valtioneuvosto esittää, että Suomi liittyisi tarkkailijajäseneksi ALT-EDICiin. Lisäksi valtioneuvosto esittää, että Suomi liittyisi myöhemmin varsinaiseksi jäseneksi ALT-EDICiin, mikäli tarvittava rahoitus jäsenmaksujen suorittamiseksi vahvistuu.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos

tomi.paavola@gov.fi